INLEIDING

In het stille dorp Limbricht nabij Sittard hoorde men nooit spreken van diefstal of roof. Daarom was men terecht verwonderd, toen op zekere dag verscheidene pachters zich bij schout Rutger Volquins kwamen beklagen, omdat ’s nachts hoenders, konijnen, eenden en lammeren waren gestolen. De halfwin van Stockbroek, Bertus Geelen vertelde zelfs dat Fiks, zijn schepershond, gewurgd aan zijn ketting lag. De klauwen van een roofdier, misschien wel van een wolf, waren op de strot zichtbaar. De schout bracht onmiddellijk verslag uit aan baron Laurence van Avezaath van Grasbroek, de heer van het dorp. Nog dezelfde dag werd een verordening openbaar gemaakt, waarbij een beloning van honderd Hornse guldens werd uitgeloofd aan hem die de dief dood of levend in de handen van het gerecht kon overleveren. Onmiddellijk zette men zich aan het werk. De weerbare mannen doorzochten velden en bossen, of deden ’s nachts de ronde van het dorp. Huizen en stallen werden verschanst en de deuren vergrendelt. De waakhonden werden losgelaten.

1.

Marnix en Audrey waren op bezoek bij Florian en Christel in de Boschhoeve. De Boschhoeve was gebouwd in zogenaamde Maastrichts Krijt, de zogenaamde mergel gecombineerd met hardstenen omlijsting van de ramen en deuren. De Boschhoeve was mergelgeel geverfd met blauwe accenten en dito louvre-luikjes. Gelegen onderaan in het dal van de Strabekervloedgraaf.
'Weet je', zei Florian, 'dat de Via Belgica (Romeinse weg van Boulogne-sur-mer naar Keulen) hier vlakbij langsloopt.'
Marnix knikte van ja.
'Er is hier een concentratie van Romeinse villa's, de *villa rustica*. Met in het midden een graftempel die het sacrale middelpunt vormt van deze bewoning.'
Florian en Christel hadden fysische geografie gestudeerd aan de Universiteit Utrecht. Ze waren bij toeval terecht gekomen in het Ravensbosch. Ze deelden hun liefde voor archeologie met Marnix en Audrey die geschiedenis hadden gestudeerd aan de Universiteit Leiden. Ze waren allemaal lid geweest van een studentenvereniging en waren dus bekend met het fenomeen sociëteit. Ze hadden in Maastricht gezocht, maar konden daar niets

vinden. Uiteindelijk had Florian de Kleine Sociëteit in Sittard ontdekt. Ze waren meteen lid geworden.

Marnix en Florian gingen die zelfde avond weer naar de Kleine Sociëteit aan de Markt te Sittard. Het was een herenclub. Christel en Audrey bleven achter om gezellig wat bij te kletsen. Ze waren het gewend dat hun partners naar de sociëteit gingen. Vanavond was het 'Heerenmaaltijd', elke maandagavond in het karakteristieke sociëteitsgebouw aan de Markt 14 in het centrum van Sittard. Dit was het hart van de verenigingsactiviteiten. Deze maaltijden zijn toegankelijk voor leden en hun gasten of introducés. Interessante gastsprekers uit politiek, bedrijfsleven, cultuur of andere maatschappelijke sectoren luisteren regelmatig deze maaltijden op. Belangrijker is echter het onderlinge contact tussen de leden. Door het zeer gevarieerde ledenbestand zijn de tafelgesprekken levendig en inspirerend. Gast was Mathieu Hermans met een lezing over de wijnbouw rond de Apostelhoeve, te Maastricht. Het zou gezellig worden met veel wijn, daarom hadden Florian en Marnix een taxi besteld. De wijncommissie had haar werk goed gedaan. Er waren verschillende commissies actief binnen de sociëteit. De Archiefcommissie, de

Bibliotheekcommissie, de Bouwcommissie, de Introductiecommissie, de Redactiecommissie, de Sociëteitscommissie en natuurlijk de Wijncommissie. De sociëteit bestond uit een rijk archief en een grote bibliotheek.

2.

Zij ging naar beneden en vroeg de bibliothecaresse die Lydia heette of er nog meer literatuur over Haagsittard te vinden was. Ze hielp haar met zoeken. Uiteindelijk kwam zij tot de volgende samenvatting:
Haagsittard: naam van een zeer oude pachthoeve in het oosten van Sittard. Ook genoemd: Hagensitert (1144). In de Kellnereirekeningen van het Akens Domkapittel komt de naam zéér vaak voor, in het begin meestal als Hail- of Haitsittart, in de 15e eeuw consequent als Haitsittart en vanaf ca. 1530 bijna steeds als Hag- soms als Hachsittart, tot de Franse tijd toe.
De hoeve te Haagsittard / D.J.J. Lauwers. Stichting Monografieën uit het Land van Sittard, deel 4, 1989.

Op de oudste Broeksittardse kadastralekaart van ca. 1840 is de Haagsittarderhof nog te zien in de vorm van een gesloten rechthoek zoals zovele

Zuidlimburgse hoeves. Inmiddels is van die vorm weinig meer over hoewel deze toch nog wel te herkennen is. In 1897 werd de 'zaal' aangebouwd. Dit was de eerste doorbreking van de rechthoeksvorm: de zaal stond loodrecht op het woonhuis. De grootste verandering in de totale vorm van de hoeve kwam in 1931, toen een nieuwe koestal werd gebouwd, loodrecht op de oude stal. In 1938 werd het oude woonhuis tot op het fundament afgebroken en vervolgens daarop weer opnieuw opgebouwd. Daarbij bleef de zaal uit 1897 staan. Bij de brand van 4 september 1964 brandden de stallen en de grote (volle) graanschuur en het achterhuis af en werden later weer herbouwd. Sinds deze brand zijn eigenlijk alleen nog de muren van de graanschuur en de fundamenten echt oud (18e eeuws). De brandweer kon helaas niets anders doen dan trachten het woonhuis te behouden. Haagsittard werd verbouwd tot appartementencomplex en ligt volledig ingesloten in een nieuwbouwwijk. Haagsittard is een modern gebouw waarvan alleen de vervallen graanschuur met zijn 80 cm dikke muren en fundamenten vermoedelijk uit de 18e eeuw nog herinnert aan vroegere tijden. De rest zijn 20e en 21e eeuwse aanbouwsels. Op de oudste Broeksittardse kadastralekaart van ca. 1840 is de

Haagsittarderhof nog te zien in de vorm van een gesloten rechthoek zoals zovele Zuid-Limburgse hoeves. De boerderij 'Haagsittard' echter gaat tot de 18e eeuw terug, maar heeft waarschijnlijk nog een 16e eeuwse kelder.

De boerderij heeft ook de huidige wijk Haagsittard-Park haar naam gegeven. Archeologische vondsten hebben aangetoond dat Haagsittard vroeger een klein dorpje was gelegen aan de voet van een heuvel, de Sitzelberg geheten. Blijkens opgravingen is dit gebied al vele duizenden jaren bewoond. Grote concentraties van middeleeuws aardewerk van het type Brunssum-Schinveld werden gevonden. In twee proefsleuven werden onmiskenbare nederzettingssporen gevonden, zoals paalgaten, afvalkuilen en een waterput. Het dorpje was er archeologisch al in de Merovingische tijd (rond 700) en was op zijn grootst in de 12e eeuw. Uit een akte uit 1341 blijkt dat er twee huizen en een waterput waren en is er sprake van een *villa de Haysittert* (een dorpje Haagsittard). De opgravingen bij de aanleg van de wijk Kemperkoul (vanaf 1980) hebben tot de conclusie geleid dat tussen Wehrerweg en Lahrweg ongeveer 550 m ten NW van de hoeve Lahrhof (in de buurt van de huidige

Karolingenstraat) een nederzetting van bijna 100 bewoners moet zijn geweest. Deze bewoners hebben vermoedelijk gewoond rond een viertal boerderijen, in eigendom van herenboeren met hun familie en personeel.
De nederzetting schrompelde (rond de 14e /15e eeuw) in de loop van haar bestaan ineen tot een boerderij die tot in onze tijd is blijven bestaan. Momenteel heeft de hoeve geen boerderijfunctie meer. In die tijd was dit, voor deze streken, zeer zeldzame Wüstung (verlaten nederzetting) die gelegen was ten zuiden van de hoeve Haagsittard en ten oosten van de Lahrhof. Ontstaan door economische crisis en pestepidemieën (o.m. de grote pest of Zwarte Dood van 1347 t/m 1350).

3.

'Ik moet naar Haagsittard', zei zij tegen zichzelf. 'Kijken of er nog wat te vinden is van de Wüstung.'
Zij nam afscheid van Lydia en ging op weg. Het was een flink eind lopen. Uiteindelijk kwam zij via de Lahrstraat en de Lahrweg bij het pompeuze gevaarte dat de Lahrhof heette aan en wist dat zij in de buurt was. Ook de Lahrhof behoorde in de middeleeuwen tot de lenen van het kasteel van

Born evenals de in de nabijheid gelegen hoeven Haagsittard en Het Sloun. Het was eeuwen lang in handen van edellieden die de naam Lahr toevoegden aan hun eigennaam. De boerderij was oorspronkelijk voorzien van een gracht.
De boerderij is gelegen oostzuidoost van Sittard, aan de oude 'Cölsche Baan' en aan de voet van de oostelijke helling van de Kollenberg. Leden van de adellijke en invloedrijke familie Behr de Laer waren vanaf het midden van de 15de eeuw eigenaar van de Lahrhof.
Het oude landgoed Lahrhof is in de loop der tijd veranderd in een dubbelhoeve. Het westelijk woongedeelte van de dubbelhoeve dateert volgens het ankerjaartal in het voorfront uit 1760. Het oostelijk gedeelte dat herhaaldelijk verbouwd werd, o.a. nog in 1846 en 1870, moet in zijn huidige vorm, naar de bouwtrant te oordelen, terug gaan tot de 17de eeuw.
Het gehele complex werd vroeger veilig omsloten door een gracht, die zich nog duidelijk in het terrein aftekent en die zo dicht langs de buitenmuren liep, dat men de oostelijke langgevel moest voorzien van zware gemetselde steunberen om wegzakken te voorkomen.
De hoeve te Haagsittard / D.J.J. Lauwers. Stichting Monografieën uit het Land van Sittard, deel 4, 1989.